Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Julio Sarasua Gisasola

Eibar, Gipuzkoa
(1917-2001)

Aurkibidea

Biografia

Grabatzaile eta musikari familian jaioa, Ramon Sarasuaren anaia bikia. Aita (Pablo Sarasua) eta aitona (Donato Sarasua) grabatzaile ezagunak izan ziren. Amaren aldetik, berriz, Gisasolatarren familiakoa zen, 'Organistianekua', Juan Bautista Gisasola musikariaren loba. Euskalduna eta euskaltzalea, 'Lauaxeta'rekin batera aritu zen gaztetan lanean "Gudari" aldizkarian. Kazetari bezala, artikulu ugari irten ziren bere luma zorrotzetik. Gerra Zibilean preso hartu zuten eta heriotz-zigorra ezarri zioten. 18-19 hilabete kartzelan pasa ondoren, "Heraldo de Aragón"eko kazetariekin trukea egin eta aske geratu zen.

Zintak

AB-107

- **Proiektua**: Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Irratia, Euskadi
- **Data**:
- **Iraupena**: 17 min
- **Euskarria**: Audio Analog

AB-112

- **Proiektua**: Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Argoitia, Juan Andres
- **Data**:
- **Iraupena**: -
- **Euskarria**: CD

AB-113

- **Proiektua**: Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Argoitia, Juan Andres
- **Data**:
- **Iraupena**: -
- **Euskarria**: CD

Pasarteak

1. Lauaxeta eta `Gudari´ aldizkaria

- **Erref**: AB-107/001
- **Iraupena**: 0:02:22. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:02:22
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Aisia » Kultura » Idaztea
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Lauaxetarekin jardun zuen lanean `Gudari´ aldizkarian. Gernikara joatekoak ziren biak elkarrekin, bonbardaketaren hurrengo egunotan, baina Julio azkenean Bilbon gelditu zen. Orduantxe harrapatu zuten Lauaxeta eta ondoren fusilatua izan zen. `Gudari´ aldizkariaren inguruko azalpenak; izan zituen aldaketak. `Euzko Gudarostea´ aldizkaria.

Transkripzioa
– Eta nik badakit –bueno, esan didate– Lauaxetarekin harreman berezia izan zenuela zuk, Julio.
– Bai. Ni izan nintzan berakin ‘Gudari’ rebista etara genduana. Eta berakin lana egin nun.
– ‘Gudari’ rebistan egin zenuen zuk berarekin lana…
– Berakin lana. Eta giñan Gernikara juteko alkarrekin, hamen Donostiako edo Franziako kazetari batekin. Eta atzenengo orduan ni Bilbon geldittu nintzan, bonbardeoko argazkixen zain. Eta jun ziran bixak. Eta han erori zan prisionero Lauaxeta eta gero halan fusilatu egin zuten. Eta nik jarraittu nun ‘Gudari’ ateratzen, klaro, bera gabe. Hantxe ezagutu nun nik Lauaxeta. Berakin lana egin nun, bai.
– ‘Gudari’ rebistan lana egin zenuenean, orduan, ezta?
– Bai. Eta gero ha erori zanian neuk bakarrik eraman neban, gaiñera, rebista guztia.
– Zeuk eraman zenuen gero, e?
– A, bai, gero bai. Nik... Badago... Gero kolekzio bat egin zan. Numero guztiak bildu ziran eta han ipintz... esaten dot... historia egitten det ‘Gudari’kua eta nola Lauaxeta erori zan eta dana.
– Orduan zuek elkarrekin aritu zineten lanean.
– Bai, bai, bai, bai.
– ‘Gudari’ rebistan.
– Lehenbizi ni… ‘Euzko Gudarostea’n giñan. ‘Euzko Gudarostea’n lehelengo egunetik ekin netsan nik lanian. Eta bera be ‘Euzko Gudarostea’n zeon. Eta ‘Gudari’ atera eta lehenbizi, ba, asteroko bezela, baiña periodiko bezela, moduan. Eta gero Lauaxetari etorri zaion burura rebista egin bihar zala, "revista gráfica" esaten dana erderaz. Eta ni orduan, ba, Azkueri baimena eskatu zaion, komandantiari, ta eraman [nion] ba Lauaxetakin berakin lana egitera. Eta halan lana alkarrekin egin gendun. Bai.
– Eta zer eratako informazioa ematen zenuten egunkari hortan?
– Ez zan egunkaria, asterokua zan, e!
– Bueno, asterokua, asterokua.
– Zan "revista gráfica" erderaz esaten dana. Bai, bai, bai. Hor artikuluak-eta ziran eta gero argazkiak eta. Grafikua zan, gudarixendako. Ateratzen zanian hori, ba, batailloi bakotxari zenbakiak bialtzen ziran. Eta gero, sobratzen ziranak saldu egitten ziran Bilbon ta herrixetan, klaro.

2. Lauaxetaren izaera

- **Erref**: AB-107/002
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 00:02:22. **Bukatu**: 00:03:46
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Lauaxeta nolakoa zen kontatzen du. 19 urterekin ezagutu zuen; berarentzat maisu bat izan zen. Lauaxetaren izaera: gizon serioa; lanean isila... Gorabehera handiak izaten zituen; oso gizon sentimentala zen.

Transkripzioa
– Eta nolako gizona zen Lauaxeta, Julio?

– Aaaaa!
– Ze oroitzapen duzu zuk berea? Gogoan eukiko dezu, noski. Nahiz eta urte asko pasa. Ezta?
– Honbre! Pentsaizu: nik hemeretzi urte nekazen. Neretako izan zan anai nausi bat bezela izan zan. Ha izan zan danian, gaiñera. Gaiñera maixo bezela izan zan neretako. Serixua zan. Eta gero gorabehera haundixak eukitzen zittuan: neretako serixua, edo eritxi egitten jatan serixua zana. Eta beste batzuetan esaten estan: “Hi, Julio, guaziak Bilbotik pasio bat emotera”. Eta orduan esaten estazen ba… beran gauzarik intimuenak be esaten estazen. Aitzen dozu?
– Bai, e?
– Gorabehera demasak ekazen. Lanian giñala, ba, ixilla zan beran arazuetan ta. Eta gero baterakuan esaten etsun: “Hi, Bilboko kalietan ibili bihar gaittuk!”. Eta gero beran gaztetako gauzak eta. Oso sentimentala zan. Oso sentimentala. Sentimiento haundikua.
– Halako gauzak utzi dizkigu gero idatzita, ezta?
– Honbre, honbre! Zan… "Sensibilidad femenina" esaten dotena nik… Aitzen dozu?
– Bai.
– Bai, bai, bai.
– Hori zeukan, ezta?
– Bai, "sensibilidad –ez da ondo esatia– femenina", ezta? Maskulinuak be sentimentalak gera, ezta? Baiña delikaua zan.

3. Lauaxeta eta euskara

- **Erref**: AB-107/003
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 00:03:46. **Bukatu**: 00:05:08
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Eibarko euskara. Lauaxetarekin bizkaieraz egiten zuen. Lauaxetak olerki zoragarriak idatzi zituen. Gerra aurretik EAJko kideek hitzaldiak ematen zituzten herriz herri; gehienetan erdaraz. Lauaxetak oso euskara goxoa erabiltzen zuen.

Transkripzioa
– Neretako espillua bezela izan zan.
– Zuretzako?
– Neretako bai. [Gaiñera] nik nekan zorion txarra: nik erderaz idazten nun. Aitzen dozu? Eta herrixa pentsaizu: Eibarren euskeraz egitten genduan. Euskera morroillua, baiña euskeraz. Eta neretako izan zan, ba, ispillu bezelako bat haren euskera. Oin, berak eta nik bizkaieraz egitten genduan, e! Guk bizkaieraz egitten genduan. Nik berakin eta berak nerekin bizkaieraz egitten genduan. Baiña olerkixak-eta ekazen zoragarrixak. Nik gerria baiño lehenago hari jarraittu netsan. Hitzaldixak egitten ziran herrittik herri, ezta? Eta alderdikuak, gehixenetan, erderaz egitten zittuen –lotsagarrixa da, e!–, alderdiko hitzaldixak erderaz! Eta hasieran euskeraz egitten ziran: olerkari bat edo, ezta? Baiña beste batzutan prosan egitten zan, euskeraz. Eta nik atzenengo-atzenengo, gerria baiño lehenago,

Mallabixan entzun netsan, Mallabiko mitin baten, euskeraz berari. Euskera gozua ekan, gozo-gozua. Baiña alkarrizketetan, nerekin behintzat, beti bizkaieraz egitten eban, bizkaieraz egitten eban.

4. Lauaxeta eta erlijioa

- **Erref**: AB-107/004
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:05:08. **Bukatu**: 00:06:28
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Lauaxeta eta erlijioa. Apaiz ikasketak egiten hasi zen, baina utzi egin zuen bide hori. Hala ere, beti izan zuen erlijioarekiko sentimendu sakona. Julio berriz, eliza katolikoaren hierarkiarekin kritikoa izaten hasita zegoen. Abertzaletasun sendoko gizona zen Lauaxeta.

Transkripzioa
– Eta gero ekazen gauza asko: beran proiektuak, beran gauzak eta... Gero, relijiño asuntuan, sakona. Gu hasitta giñan pixkat eszeptikuak izaten. Ez dakizu? Kritikuak relijiñuakin eta. Bera ez: berak ekan relijiñuan sentimento gogorra [...]. E? Gogorra.
– Ya, baina bera hasi zen apaizetarako ikasten, ezta?
– Bai, bai, ibili zan. Bai, bai, bai.
– Eta gero utzi egin zion hari, ez?
– Utzi zion, baiña geldittu zaion... betirako geldittu zaion hori sustraixori. Eta gu gaztiak giñan, baiña gu hasitta giñan pixkat kritiko izaten jerarkiakin eta. Aitzen dozu? Gero etorri zan, gaiñera, jerarkia faxistekin jutia. Aitzen dozu?
– Bai, bai.
– Baiña, lehentxuago be, gu pixkat kritikuak giñan. Pixkat antiklerikalak. Izan leike eibartarra naizelako edo. Baiña...
– Baina bera ez, ezta?
– Berazan... Ekan "la foîe de Charbonier", fransesak esaten dabena. "La fe del carbonero", ez dakizu? Ekan...
– Oso sartua, ez?
– Sartua, sartua! Harek sinisten eban erlijiñuakin ta... Eta beran abertzaletasuna be halakotxia zan: sendua! E? Benetakua, benetakua.

5. Lauaxetaren atxiloketa eta fusilatzea

- **Erref**: AB-107/005
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:06:28. **Bukatu**: 00:08:52
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Idaztea
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Gerra Zibila Euskal Herrian. Gernikan Lauaxeta preso nola hartu zuten azaltzen du Juliok. Egun hartako gorabeherak. Bruno Mendiguren. Frantziatik kazetari bat etorri zen Gernikako bonbardaketaren inguruan artikulu bat egitera eta Lauaxetarekin joan zen egun hartan. Lauaxeta fusilatu zutela noiz jakin zuen.

Transkripzioa
– Eta gero, jakin zenuenean fusilatu egin zutela Lauaxeta, zer?
– Bueno. Lehenbizi, lehenbizi, gu… Ni nintzan eurokin juateko. Eta ‘Gudari´ko redakziñotik esan esten… eskillarak Gran Vían genkaguzen. Gran Vía 41 zan redakziñua genkaguna. Eta eskillarak jeisten giñala esan estan: “Aizak, Julio, Gernikako argazkiak eta?”. Esan netsan: “Ez –gure fotografua Garai zan–, ez dogu etara. Bildurtu egin zan eta ez dittugu etara”. Orduan esan estan: “Bueno, juan hari Carlton-era, hotelera –han zeon Lehendakaritza– eta Bruno Mendigureni eskatixuaz argazkixak”. "Relaciones Exteriores" zan Bruno Mendiguren. Eskatu niozen. Juan nintzan hara eta nik esan nion: “Aizu, baiña Gernikara ez noia zurekin?”. Eta: “Ez, ni juango nok kazetari fransesakin”. ‘La pettite de Gironde´kua zan kazetarixa. Eta txoferra zan hamen Rigoitiakua, Rique. Eta gu zain eta zain eta zain arrasalde guztian. Eta halako baten, illuntzian, agertu zan Rique. Eta esan netsan: “Lauaxeta nun dagok?”. Eta: “Prisionero jausi dittuk”. Eta: “Zelan?”. Berak esan eskun zelan izan zan: kotxiakin [heltzera] Gernikara eta dana apurtuta zelan zeon, ba, kotxia utzi zuten eta txoferra, ba, sarreran. Aitzen dozu? Eta Lauaxeta sartu zan kazetarixakin, ba, Gernikara, erakusteko Junten Etxia eta dana.
– Nola gelditu zen gerra ondoan, ez? Bonbardaketa ondoan. Ez?
– Hau zan handik bi egunera!
– Bi egunera?
– Etorri zan Franziatik hori kazetarixori, ba, reportajia egitteko, Gernika bonbardatuta. Eta Rique hori, txofer hori, egon zan zain ta zain ta zain ta zain Gernikako sarreran. Eta buelta Bilbora, Bilbora. Eta halan erori ziran Lauaxeta eta Franziako kazetarixa. Eta, klaro, hori zan apirillian. Eta gero, Bilbo hartu zutenian, gu jun giñan Santanderrera. Eta ni Lanestosan edo –hor inguruan genguazen gu–, edo Zallan, ez dakit, han enterau nintzan nolan fusillau zuten Lauaxeta.

6. Julio Sarasuaren atxiloketa; kazetari-trukea

- **Erref**: AB-107/006
- **Iraupena**: 0:02:18. **Hasi**: 00:08:52. **Bukatu**: 00:11:10
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Gerra zibila Euskal Herrian. Julio noiz harrapatu zuten. Preso egon zen 16 hilabete inguru, heriotza-zigorrarekin. Puerto de Santamaría; Sevilla... Heraldo de Aragón-eko kazetariekin trukea egin zenean askatu zuten. Alemanen okupazioa. Gerra ondorengo urteak. Martutene. 19 urte zituen eta beharbada horregatik onik irten zen guzti hartatik.

Transkripzioa
– Eta gero gu erori giñan. Duesuan…
– Gero zuek?
– Gu gero. Duesuan. Eta hango penak ez zekan akaburik. Eta nik petiziñua euki neban "pena de muerte", baiña gero hogeta hamar urtera jetxi esten. Han egon nintzan urtebete pasau, han egin neban hamasei-hamazazpi hillabete. Eta handik Puerto de Santamariara. Gero handik Sevillara, handik Ondarretara eta atzenengo kanjia, kazetarixena, izan zan guria, eneruan 4an, 1939xan. Eta zelan... Franzian geuazela, ba, Barzelona erori zan, hartu zuten faxistok. Bestela Barzelonan bigarrengo aldiz hartuko giñuezen prisionero!
– Eta zenbat urte egin zenituen kartzelan azkenean?
– Azkenian nik egin nittuan, ba, hamazortzi hillebete edo hemeretzi hillebete. Eta eskerrak. Eskerrak gure agintarixeri kanjia euki genduan. Guk bederatzi hamenguak atera giñan eta faxistak, ‘Heraldo de Aragon’kuak beste bederatzi.
– Bestela, auskalo zer pasako zen, ezta?
– E?
– Bestela, auskalo zer pasako zen.
– Ba pentsau […]. Eta gero, handik pixkatera, Alemanak sartu ziran. Eta haren okupazio guztia be han pasau neban. O sea ke…
– Ze historak, e!
– Historia luziak. Gero hona etorri eta takian-potian Martutenera. Bai.
– Baina, bueno, behintzat, "pena de muerte"tik libratu zinen.
– Ba. Hori segiduan, segiduan.
– Segituan lortu zenun.
– Hori zan "petición fiscal", zan hori. Eta gero jetxi esten sentenzia, "30 años y un día". Hogeta hamar urte.
– Eta hori dena kazetari lanak egiteagatik?
– Bai. Nik uste dot ni salbau nintzala gaztia nintzalako, hemeretzi urte nekazelako. Aitzen dozu? Eta gero herriko informiak be… Oindiokan urte gehixago euki banittuan, gehixago maleauta edo –ez dakizu?–, batzuendako. Baiña suertia euki neban.

7. Lauaxeta, langile nekaezina

- **Erref**: AB-107/007
- **Iraupena**: 0:03:04. **Hasi**: 00:11:10. **Bukatu**: 00:14:14
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Lauaxeta nolakoa zen: gizon langilea; zintzoa...

Transkripzioa
– Orduan Lauaxetaren garaiko oroitzapenak gogor samarrak dira guztiak ere, baina gizon haundi bezela gogoratzen duzu orduan hura, ez?
– Gizona, gaiñera, espillo bat. Espillo bat danondako. Neretako izan zan ha… Sakramentuak esaten dabe "inprime carácter". Ez dakizu? Berakin tratua horixe zan. Nik... Neretako maixorik haundiña euki dotena bera izan da.

– Langile haundia.
– Langille haundia, langille haundia! Sarri gelditzen giñan berandura arte edo, ezta? Eta inprentara, Grijelmo-neko inprentara jun eta buelta ein eta beti argixakin han, lanian. Beti, beti, beti. Danak hartzen zittuan, bisitta guztiak. Daneri laguntza: preso eguazeneri be bai, faxisteri be, famelixak etortzen jakozen eta. Zelan famia ekan gizon onana, ba, danak beragana joten eben. Danak beragana.
– Eta hala ere, gainera, denbora zeukan poesia idazteko eta nola!
– Honbre! Orduan izaten zan... Zegonik be ez, e! Sarri egoten zan... zu, halan zegonian, "en trance poético" deitzen netsan nik, e! Egun bixan “egunon” eta “egunon” ta gehixago ez estan esaten. Eta ekagun mahai haundi bat, erdixan huekuakin, bata bestian aurrian egoten giñan lanian. Aitzen dozu? Horrek mahaixok erdixan zulua dakenak?
– Bai.
– Ba bata alde baten eta bestia bestian. Sarri pare bat egunian, "en trance poético" eguanian, “egunon” eta “agur” bakarrik.
– Besterik ez zuen esaten?
– Ez. Ha beste mundu baten zeon. Beste mundu baten zeon. Eta gero, horixe. Neretako izaten zan erregalorik haundiña: “Julio, guaziak kalera bueltatxo bat egittera”. Eta orduan zan "la hora de las confidencias". E? Orduan bai. Orduan izaten zan... Gaiñera, beran... erderaz "pudor" esaten dana be holan egitten [...]. Gauza intimuak-eta kontatzen zittuan. Neretako, lehenago agertzen ziran, ba, [...] "mi personaje inolvidable", haxe izan da neretako ha, Lauaxeta.
– Oraindik ere gogoan daukazu.
– Beti, beti.
– Oroimenean daukazu.
– Beti, beti.
– Ikusten dugu. Orduan zuk hemeretzi urte. Eta berak, Julio?
– Berak eukiko zittuan orduan 32 edo. Ez?
– 32 urte?
– Ez dakitt, e!
– Egia esan, ez ditut kontuak atera eta ez dut begiratu noiz izan zen fusilatua, egia esan. Bainan jakiteko, gutxi gorabehera. 32 urte edo hola.
– Nik emoten netsazen, e! ez dakitt, e. Neretako nausixa zan. Akaso 29 ekazen, baiña neretako hortxe, hogeta hamar pasauak eukiko zittuan. Neretako, e.
– Ya, ya. Ba oso interesgarria izan da, e!
– E?
–Julio, oso interesgarria dela hau, e!
– Bai, bai, bai. Neretako bai behintzat, izan zan.
– Bai, bai.

8. `Gudari´ aldizkaria; Eusko Jaurlaritzako kontseilariak

- **Erref**: AB-107/008
- **Iraupena**: 0:01:53. **Hasi**: 00:14:14. **Bukatu**: 00:16:07
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerrako administrazioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
<p>Gerra Zibila Euskal Herrian. Espinosa (Osasun Kontseilaria) nola harrapatu

zuten. Jose Antonio Agirre; Pedro Basaldua (Agirreren idazkaria). Carlton hotelean zegoen Eusko Jaurlaritzaren egoitza. Beste kontseilari batzuk: Toyos...</p>

Transkripzioa
– Eta Espinosaren inguruko berririk baduzu zuk?
– Aiba! Espinosa gizajua! Joe... Traiziñua egiñ etsen Zarautzen abioiakin. Jolin! Ha zan "Consejero de Sanidad", zan "Consejero de Sanidad". Eta jun zan Iparraldera –bueno, Frantziara jun zan–. Eta beran gestiñuak egiñ eta gero, hartu zuen abioi hori berriz eta pilotuak traiziñua egiñ etsan eta Zarauzko plaian aterrizau zan. Afusilau eben.
– Eta hor harrapatu zuten, ezta?
– Hor harrapatu zuten, bai, bai.
– Izan zenuen berarekin kontakturik?
– Nik ikusitta bai, porke ni juten nintzan gero... Lauaxeta erori zanian, honek Ajuriagerrak esan estan nere zuzendari berria Periko Basaldua izango zala; zan Jose Antonio Agirren "secretario particular", Pedro Basaldua. Eta ha Carlton-ian eguan, klaro, Jose Antoniokin. Eta nik zenbakiko kolaborazio guztiak eta danak nekazenian juaten nintzan, maketia egindda, honegana, Pedrogana. Eta [joten neban] astian bi aldiz. Carltonian. Eta han egoten ziran konsejeruak. Batzuetan izaten zan, ba, Toyos, edo bestian Espinosa, eta asko, asko.
– Eta han ezagutu zenuen zuk?
– Ba [...] ta agurtu bai, baiña berakin ez nun euki hartu-emonik.
– Harreman handirik ez zenuen eduki.
– Ez, ez neban euki, ez. Banekixan gizon on-ona zana. On-ona. Perikok neri, konsejeruen gaiñian, Pedro Basalduak esaten estazen gehixen. Harek danekin ekan hartu-emona, Jose Antonioren sekretarixo partikularra zan ta. Eta horrek danok ezagutzen zittuan. Haretxek emon estan neri izparra lehenbizi, Espinosa nolan erori zan.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-04-10

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com